

“Србија се окренула ка Западу” говорили су наслови. Међутим, пажљивије читање изборне аритметике могло би исто тако да подржи и следећи наслов: “Србија гледа ка Истоку”. Права реалност је да је Србија дубоко подељена око правца у којем треба да се окрене: да ли да прихвати (западну) европску будућност, или да окрене леђа тој будућности због онога што види као западну перфидност која је довела до одузимања Косова од Србије.

Усклици задовољства у западним престоницама због резултата прошлонедељних избора у Србији су све тиши како постаје јасније да, мада је проевропска Демократска странка (ДС) председника Бориса Тадића постала појединачно највећа странка у Скупштини, истиснувши са тог места ултранационалистичке радикале уз разлику која није безначајна, она можда ипак неће саставити владу. Проевропске и националистичке странке су мање-више поделиле гласове међу собом.

Парадоксално је да ће за састављање нове владе од критичне важности бити позиција Социјалистичке партије Србије (СПС), странке рођене из пепела Савеза комуниста Србије, којег је, међутим, њен оснивач Слободан Милошевић обликовао у сопственом облику, усмеривши је ка распиривању националистичких страсти у Југославији крајем осамдесетих и почетком деведесетих.

Збиља је бизарно читати како амерички амбасадор у Београду наговара ову странку да се придружи коалицији проевропских странака. Амбасадор Камерон Мантер је јавно рекао да би СПС, у коалицији са проевропским странкама, могао да допринесе европској будућности Србије и да би СПС могао да одигра веома позитивну улогу у таквој влади. Још важнији од охрабривања америчког амбасадора биће изгледи политичке моћи. Изгледа да је ДС понудио четири министарска места СПС-у ако се приклони, укључујући и Министарство за Косово, тај најотровнији од свих пехара. Лидер СПС-а Ивица Дачић је прошлог викенда посетио Москву, што не слуги на добро за оне који се надају да ће СПС удовољити апелима америчког амбасадора.

Једна од заоставштина одлазећег премијера Војислава Коштунице је то што је поставио немогуће високу препреку за било ког српског политичара који би хтео да заборави на Косово и крене даље. У том смислу, САД и ЕУ су у потпуности пропустили да предвиде

Нација која је још увек подељена око Европе

Пише: Ајвор Робертс
четвртак, 22 мај 2008 22:07

меру у којој је Коштуница успео не само да сенситизује већ и да радикализује политичко и јавно мњење у Србији. Ниједан политичар се не може озбиљно надати да ће моћи да се тихо откраде од Косова. Свака влада коју буде изродила постизборна трговина мораће да брани српске интересе на Косову и да подржава оно што се већ претворило у фактичку поделу на том простору.

Ауторитет власти из косовског главног града Приштине не протеже се северно од реке Ибар (где живи око 40 одсто Срба), територије која се наслања на остатак Србије. Када би власт у Приштини успела да наметне своје институције српској мањини, то би скоро сигурно довело до масовног егзодуса осталих Срба са Косова и краја топлих надања међународне заједнице о мултиетничком Косову.

Главни ЕУ играчи и САД могу само себе да криве што нису добро прочитали ситуацију и што су веровали да би нека прозападна влада могла да прихвати губитак Косова у замену за могућност чланства у ЕУ. То је грађење кула у ваздуху широких размера. Уместо тога, они би требало да своје напоре усмере ка некој врсти поделе, можда по босанском моделу, а да на дужи рок дедраматизују границе, тако да би са чланством Србије и Косова у Европској унији њихов значај био минимизиран. Путовати већим делом континенталне Европске уније ових дана заправо значи доживети сан Ернеста Бевина: “Отићи на Викторија станицу [железничку станицу у Лондону – прим. прев.], купити карту за воз и ићи где год до врага пожелим без пасоша или било чега другог.”

У блиској прошлости цела бивша Југославија је имала управо то својство: могли сте да путујете од Словеније на северу до Македоније и Косова на југу без икаквог пасоша. Сада је тај јединствени простор састављен од седам држава и седам група граничних прелаза, укључујући и Косово. Балкан ће доживети праву стабилност тек када Бевинов сан буде поново остварен у том региону.

Без трајног решења које неће оставити кључног регионалног играча, Србију, са осећањем неправде и губитка, садашња парцијална решења од којих је скрпљена бивша Југославија подсећају ме на још један Бевинов цитат: “Ако отворите Пандорину кутију, никад не знате који ће тројански коњи из ње искочити.” То нису земље за старце.

(Сер Ајвор Робертс је председник Тринити колеџа Универзитета у Оксфорду и бивши британски амбасадор у Југославији, Ирској и Италији.)

Нација која је још увек подељена око Европе

Пише: Ајвор Робертс
четвртак, 22 мај 2008 22:07

Индипендент, 21. мај 2008.